

ภาคผนวก ก

กรณีศึกษา

จากข้อมูลการศึกษากรณีศึกษาสวนสาธารณะ จำนวน 3 แห่ง สวนสาธารณะที่มีขนาดใหญ่ ได้แก่ สวนหลวง ร. ๕ สวนสาธารณะขนาดกลาง ได้แก่ สวนบวักหาด และสวนสาธารณะขนาดเล็ก ได้แก่ สวนสราญรมย์ สามารถสรุปได้ตามหัวข้อต่อไปนี้

1. การบริหารจัดการสวนสาธารณะและงบประมาณในการจัดการ

สวนหลวง ร. ๕ เป็นสวนสาธารณะขนาดใหญ่ที่อยู่ในความดูแลร่วมกันระหว่างกรุงเทพมหานคร กับมูลนิธิสวนหลวง ร.๕ ดังนั้นนโยบายในการดูแล ได้ใช้นโยบายของกรุงเทพมหานคร ดังนี้ คือ ดำเนินการจัดการ รักษา บริหาร และพัฒนาพื้นที่สวนสาธารณะ พื้นที่สีเขียว พื้นที่โล่งแจ้งและพื้นที่นันทนาการของเมือง เพื่อประโยชน์สูงสุดของคนกรุงเทพฯ และผู้มาเยือน สำหรับโครงสร้างการบริหารงาน สำนักงานสวนสาธารณะ อยู่ในความดูแลของสำนักสวัสดิการสังคม กรุงเทพมหานคร โดยได้แบ่งหน่วยงานออกเป็นฝ่ายบริหารงานทั่วไป กลุ่มงานวิชาการและสวนต้นไม้ กลุ่มงานออกแบบสวน ส่วนสวนและต้นไม้ 1 และ 2 สวนหลวง ร.๕ ได้รับงบประมาณบางส่วนจากสำนักงานสวนสาธารณะ และบางส่วนได้รับจากมูลนิธิสวนหลวง ร.๕

สวนบวักหาด เป็นสวนสาธารณะขนาดกลางที่อยู่ในความรับผิดชอบของเทศบาลนคร เชียงใหม่ ได้รับการสนับสนุนจากทั้งหน่วยงานภายในและหน่วยงานภายนอก เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย ได้สร้างอาคารอเนกประสงค์ สมาคมชุมชนแห่งชาติให้รูปปั้นตกแต่งสวนบวักหาด เป็นต้น

สวนสราญรมย์ เป็นสวนสาธารณะขนาดเล็ก อยู่ในความรับผิดชอบดูแลของกองช่าง งานสวนสาธารณะ เทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้รับการสนับสนุนงบประมาณจากเทศบาลเมืองประจวบคีรีขันธ์ในการดำเนินการจัดกิจกรรมและดำเนินการของสวนสราญรมย์และมีหน่วยงานภายนอกสนับสนุนการจัดทำป้ายแสดงข้อมูลเพื่อประโยชน์ในการเรียนรู้ เช่น การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้จัดทำแผนที่ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และป้ายแสดงข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวต่างๆ ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ภายในสวนสราญรมย์ เป็นต้น

2. การจัดสภาพแวดล้อมของสวนสาธารณะ

สวนหลวง ร.๕ เป็นสวนสาธารณะประกอบด้วยสวนพฤกษศาสตร์ สวนรมณีย์ ฯลฯ ล้วนประดับและตกแต่งด้วยพันธุ์ไม้หลายประเภท และพันธุ์ไม้หายากในประเทศไทย รวมทั้งเป็นที่รวมการจัดสวนสวยงามเลียนแบบต่างประเทศ เช่น สวนอังกฤษ สวนฝรั่งเศส สวนญี่ปุ่น เป็นต้น ดังนั้นประชาชนที่สนใจก็สามารถหาความรู้ในเรื่องดังกล่าวได้ ภายในสวนหลวง ร.๕ มีสภาพทั่วไป คือ มีป้ายบอกชื่อสวนบริเวณประตูทางเข้า มีแผนที่หรือแผนผังแสดงตำแหน่งต่างๆ ของสวนสาธารณะ ป้ายบอกชื่อต้นไม้ ป้ายชักชวนให้รักษาความสะอาด ถนนภายในกว้าง มีส่วนโค้งและสัดส่วนต่างๆ ตรงตามมาตรฐานทั่วไป มีถึงขยะ รวมทั้งมีศูนย์ให้คำแนะนำและให้บริการแก่ผู้ที่มาใช้บริการ

สวนบวkhาด มีป้ายบอกชื่อบริเวณประตูทางเข้า เมื่อเข้าไปภายในสวนบวkhาด มีถนนกว้างประมาณ 3 เมตร เพื่อให้ประชาชนได้มาออกกำลังกายในช่วงเช้าและช่วงเย็น ได้รับความสะดวก และมีลานอเนกประสงค์ เพื่อใช้ร่ำรวยเงินและเล่นกีฬา โดยกิจกรรมที่ประชาชนมาใช้บริการ ได้แก่ การพักผ่อนนั่งเล่น การอ่านหนังสือ และการออกกำลังกาย เช่น วิ่ง เดิน มีสำนักงานสวน อยู่ทางด้านหน้า มีสนามหญ้าปูด้วยหญ้าขนาดเล็ก มีต้นไม้ยืนต้นที่ให้ร่มเงาและความร่มรื่น หลายชนิด เช่น อินทนิลน้ำ แสก แด พิกุล ต้นมะพร้าว และต้นอโศกอินเดีย เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีไม้สกุลปาล์มอีกมากมายหลายชนิด สภาพสวนทั่วไปมีบรรยากาศร่มรื่นตลอดวัน มีไม้ดอกไม้ประดับที่สวยงาม ในสระน้ำมีปลาหลากหลายชนิด มีอากาศบริสุทธิ์ตามทางเดินมีไฟถนนเป็นระยะ มีถึงขยะ สุขา มีรั้วกั้นรอบบริเวณสวน และมีที่จอดรถเป็นจำนวนมาก

สวนสาธารณะ เป็นสวนสาธารณะขนาดเล็กที่ทอดยาวขนานไปกับหาดของอ่าวประจวบคีรีขันธ์ เป็นสวนสาธารณะเปิด ประชาชนสามารถไปใช้บริการของสวนแห่งนี้ได้ตลอดเวลา ในสวนมีป้ายชื่อสวนหันหน้าออกทะเล มีต้นไม้ขนาดเล็ก เป็นไม้แนวเตี้ย และมีต้นไม้สูงบ้าง เพื่อให้เกิดร่มเงา มีสนามหญ้าที่มีความสวยงาม เป็นระเบียบเรียบร้อย มีม้าหินตั้งไว้เป็นระยะ มีทางเดินปูด้วยอิฐซึ่งสามารถใช้เป็นลู่วิ่งได้ มีการตกแต่งสถานที่ให้ดูสวยงามด้วยรูปปั้นสัตว์ต่างๆ มีศาลาไทยเพื่อใช้พักผ่อนในสวน มีลานแอโรบิกอยู่ข้างสวน

สวนมีความปลอดภัยและมีความสะดวกในการเดินทางมาใช้บริการเพื่อพักผ่อน เนื่องจากเป็นสวนเปิด อยู่ใกล้ถนน มีเสาไฟฟ้าให้แสงสว่างเพียงพอ มีการตรวจตราความเรียบร้อยจากตำรวจ ซึ่งตั้งอยู่ใกล้กับสถานีตำรวจ ใกล้กับสวนมีร้านขายของ และร้านขายอาหาร ไว้ให้บริการแก่ประชาชนผู้ที่มาพักผ่อน ภายในสวนมีแผนที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวจังหวัดที่สำคัญ มีแท่นเกาะหลัก และแผ่นป้ายให้ความรู้เกี่ยวกับอ่าวประจวบฯ รวมทั้งมีรูปปั้นของตัวละครเรื่องตามองถ่ายและเขานมสาวที่เป็นนิทานพื้นบ้านของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์อีกด้วย

3. การจัดกิจกรรมของสวนสาธารณะ

สวนหลวง ร. ๕ ให้บริการทัศนศึกษาและศึกษาดูงาน จัดเป็นสถานที่ถ่ายทำภาพยนตร์ และกิจกรรมอื่นๆ ได้จัดสวนให้เป็นแหล่งวิทยากรให้นักเรียนนักศึกษาได้แสวงหาความรู้เพิ่มเติมเป็นสถานที่ใช้ในการทัศนศึกษาเพื่อศึกษาพันธุ์ไม้ของโรงเรียนและสถาบันการศึกษาต่างๆ ซึ่งมีทั้งนักเรียนตั้งแต่ระดับก่อนประถมศึกษา จนถึงระดับอุดมศึกษา นอกจากนี้ยังเป็นสถานที่สำหรับการฝึกงานด้านพืชและสวนของนักศึกษาสถาบันต่างๆ เช่น มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล เป็นต้น

สวนบวกหาด จัดกิจกรรมดังต่อไปนี้

1. ทักษะศึกษา โดยโรงเรียน ได้นำนักเรียนมาทัศนศึกษาเกี่ยวกับพันธุ์ไม้ หรือทำกิจกรรมประกอบการศึกษาในวิชาต่างๆ โดยผู้สอนให้นักเรียนมาศึกษาพันธุ์ไม้ ส่วนประชาชนเข้ามาร่วมกิจกรรมการออกกำลังกาย เช่น การรำมวยจีน การรำกระบอง การเต้นแอโรบิค เป็นต้น

2. ฝึกงาน โดยเป็นสถานที่ฝึกงานทางด้านพืชและสวน โดยมีสถาบันต่างๆ เช่น วิทยาลัยเกษตรกรรมจากจังหวัดลำปาง วิทยาลัยเกษตรกรรมสายใหญ่ จังหวัดนครศรีธรรมราช ส่งนักศึกษา มาฝึกงาน เป็นต้น

3. จัดกิจกรรมในวันสำคัญ เช่น มหกรรมไม้ดอกไม้ประดับ เป็นวันที่จัดเกี่ยวกับพันธุ์ไม้ งานวันเด็ก และงานดนตรีในสวน เป็นต้น ซึ่งจัดโดยเทศบาลหรือหน่วยงานภายนอกเป็นผู้จัดในบางโอกาส

สวนสรายุรมย์ จัดกิจกรรมหลายกิจกรรมด้วยกัน เช่น

1. ใช้เป็นสถานที่ทำกิจกรรมร่วมกันในครอบครัว

2. เอื้อเพื่อสถานที่ให้กับชมรมต่างๆ จัดกิจกรรมแอโรบิคตอนเช้า และทำกิจกรรมศิลปะ เช่น วาดรูป ระบายสี เป็นต้น

3. เอื้อเพื่อสถานที่แก่โรงเรียนในเขตเทศบาลนำเด็กมาเรียนรู้นอกห้องเรียน และทำกิจกรรมในสวนสรายุรมย์

4. เป็นสถานที่จัดงานประเพณีตามเทศกาลต่างๆ

5. จัดทำแท่นประวัตินิทรรศการประวัติศาสตร์ของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

4. การจัดการด้านบุคลากรของสวนสาธารณะ

สวนหลวง ร.๕ มีบุคลากรดำเนินงานดังนี้คือ ข้าราชการกรุงเทพมหานคร จำนวน 24 อัตรา และ ลูกจ้างจำนวน 441 อัตรา

สวนบวกหาด การบริหาร ได้มอบหมายให้เจ้าหน้าที่สวนสาธารณะ เป็นผู้บริหารสวน สวนบวกหาดมีบุคลากรดำเนินงานดังนี้คือ เจ้าหน้าที่สวนสาธารณะ จำนวน 1 คน และลูกจ้างจำนวน 7 คน

สวนสรายุรมย์ มีเจ้าหน้าที่ทั้งหมดจำนวน 8 คน

5. การประเมินผลการจัดการสวนสาธารณะ

สวนหลวง ร.๕ ใช้วิธีการสอบถามด้วยวาจาถึงความพึงพอใจผู้เข้ามาใช้สวน และบางครั้งก็จะใช้แบบสอบถามประกอบกัน ส่วนในการฝึกอบรมให้ความรู้ในเรื่องต่างๆ ใช้ผลจากการฝึกปฏิบัติจริง และการสังเกตพฤติกรรมของผู้เรียน

สวนบวkhาด มีการประเมินการดำเนินงานของสวนบวkhาดด้วยกันหลายวิธี กล่าวคือ การประเมินผลความพึงพอใจการใช้บริการ ด้วยการสอบถามทางวาจา ส่วนการประเมินการปฏิบัติงานของลูกจ้าง ทำการประเมินโดยหัวหน้างาน โดยเฉลี่ยปีละ 1 ครั้ง นอกจากนั้น สวนบวkhาดได้รับการตรวจสอบจากหน่วยงานภายนอก โดยคณะกรรมการจากภายนอกหน่วยงานเป็นผู้ประเมินการดำเนินงาน เช่น ธนาคารแห่งประเทศไทย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ฯลฯ

สวนสราญรมย์ มีการประเมินผลการดำเนินงานการให้บริการโดยการสอบถามด้วยวาจาเกี่ยวกับความพึงพอใจการใช้สวน ความพึงพอใจการเข้าร่วมกิจกรรมต่างๆ ที่เทศบาลเป็นผู้จัดขึ้นรวมทั้งมีการรับฟังประชาพิจารณ์จากประชาชนในชุมชนเกี่ยวกับการดำเนินการให้บริการสวนสราญรมย์และมีการรับฟังคำวิจารณ์ของผู้มาใช้สวนสราญรมย์อีกด้วย ในการประเมินผลการปฏิบัติงาน เจ้าหน้าที่สวนได้รับการประเมินผลการปฏิบัติงานจากหัวหน้างานอย่างสม่ำเสมอ

6. การมีส่วนร่วมของประชาชนในชุมชน

6.1 การจัดกิจกรรม

สวนหลวง ร.๕ มีการร่วมทำกิจกรรมกลุ่ม โดยการจัดกิจกรรมการออกกำลังกายเป็นกลุ่ม โดยตั้งเป็นชมรม เช่น ชมรมโยคะ ชมรมแอโรบิก

สวนบวkhาด กิจกรรมส่วนใหญ่ที่ประชาชนมีส่วนร่วม คือ การพักผ่อน นั่งเล่น อ่านหนังสือ และออกกำลังกาย ให้ข้อคิดเห็นด้านการบริการของสวน

สวนสราญรมย์ กิจกรรมส่วนใหญ่ที่ประชาชนมีส่วนร่วม คือ การพักผ่อน นั่งเล่น อ่านหนังสือ และออกกำลังกาย ให้ข้อคิดเห็นด้านการบริการของสวน

6.2 การพัฒนาและดูแลสวนสาธารณะ

สวนหลวง ร.๕ ประชาชนมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาสภาพแวดล้อม เช่น การรักษาความสะอาด

สวนบวkhาด ประชาชนไม่มีส่วนร่วมในการพัฒนาสวนโดยตรง แต่ให้ความร่วมมือในการเข้าร่วมกิจกรรมเมื่อสวนสาธารณะจัดงานต่างๆ

สวนสราญรมย์ ประชาชนทำประชาพิจารณ์ในการจัดบริการของสวนและเสนอความต้องการที่เป็นประโยชน์ในการดำเนินการของสวนสาธารณะ

7. สภาพปัญหาของสวนสาธารณะ

สวนหลวง ร.๙ มีงบประมาณในการบำรุงรักษาไม่เพียงพอ ขาดงบประมาณในการซ่อมแซมอุปกรณ์ที่เสียหาย ส่วนในด้านบุคลากร พบว่าปัญหาด้านสวัสดิการของลูกจ้างไม่เพียงพอ รวมทั้งปัญหาการประสานงานระหว่างหน่วยงาน เนื่องจากแต่ละสวนมักทำงานในส่วนของสวนที่ตนเองดูแล ยังไม่มีการเชื่อมโยงระหว่างกันเท่าที่ควร

สวนบวkhาด

1. มีปัญหาเกี่ยวกับผู้ใช้บริการนำสัตว์เลี้ยงเข้ามาบวkhาดแปลงไม้ ทำให้แปลงไม้เสียหาย
2. มีปัญหาเรื่องความสะอาด ประชาชนไม่ช่วยกันรักษาความสะอาด
3. มีปัญหาขาดงบประมาณในการบำรุงรักษา งบประมาณที่ได้รับมีจำนวนไม่เพียงพอในการบำรุงรักษาและพัฒนาสวนบวkhาด

4. มีปัญหาเรื่องผู้มั่วสุ่มในตอนกลางคืน เนื่องจากพื้นที่ในการดูแลกว้าง แต่มีเจ้าหน้าที่จำนวนน้อย จึงทำให้ดูแลสวนบวkhาดได้ไม่ทั่วถึง บางครั้งมีวัยรุ่นมาจับกลุ่มมั่วสุ่ม

5. มีปัญหาบุคลากรมีจำนวนไม่เพียงพอ รวมทั้งเมื่อขาดคนก็ยังไม่สามารถหาทดแทนได้

สวนสราญรมย์

1. ประชาชนขาดจิตสำนึกในการช่วยกันรักษาความสะอาด มีการทิ้งขยะเป็นประจำและไม่ช่วยกันรักษาสวน

2. ต้นไม้ในสวนตายและเสียหายเมื่อถึงฤดูมรสุมและประสบปัญหาน้ำเค็ม

3. งบประมาณในการดูแลสวนไม่เพียงพอ

4. จำนวนเจ้าหน้าที่มีจำกัด กล่าวคือ กองช่าง งานสวนสาธารณะมีเจ้าหน้าที่สวน 8 คน จึงต้องแบ่งเจ้าหน้าที่ออกไปดูแลแต่ละสวนสาธารณะ ซึ่งในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีสวนสาธารณะหลายแห่ง เพราะฉะนั้น เจ้าหน้าที่ที่ดูแลสวนสราญรมย์นี้มีเพียง 2 คน จึงไม่เพียงพอต่อการทำงาน

8. ข้อเสนอแนะ

สวนหลวง ร.๙

ควรประชาสัมพันธ์ให้ชุมชนมาใช้สวนหลวง ร.๙ มากขึ้น เช่น การจัดให้ผู้เรียนในชุมชนใกล้เคียงมาทัศนศึกษา เป็นต้น

สวนบวกหาด

ควรสร้างสวนให้มีจุดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง เนื่องจากเชียงใหม่มีสวนสาธารณะหลายแห่ง จึงควรจัดสวนให้มีจุดเด่น เช่น การทำให้เป็นสวนปาล์มทั้งสวน เพื่อให้เกิดจุดเด่นจงใจให้ประชาชนเข้ามาเที่ยวสวนมากยิ่งขึ้น และเป็นแหล่งการเรียนรู้เกี่ยวกับพันธุ์ไม้ประเภทปาล์มได้ด้วย

สวนสาธารณะ

1. กรณีผู้ใช้บริการสวนทั้งขยะและขาดจิตสำนึกในการช่วยกันรักษาความสะอาดนั้น เจ้าหน้าที่ได้พยายามประชาสัมพันธ์และดูแลเก็บขยะ อีกทั้งยังดูแลรักษาต้นไม้ให้มีสภาพสมบูรณ์

2. กรณีปัญหาต้นไม้ตายเนื่องจากภัยธรรมชาติ ควรเลือกต้นไม้ที่สามารถทนทานต่อปัญหาได้ เช่น เลือกต้นไม้ที่เป็นหัว ได้แก่ พลับพลึงและว่านต่างๆ

3. กรณีที่งบประมาณและจำนวนเจ้าหน้าที่รับผิดชอบดูแลสวนมีจำกัด ต้องคำนึงถึงงบประมาณของเทศบาลที่จัดสรรให้ เนื่องจากงบประมาณที่ได้รับ ต้องนำไปบริหารให้ครอบคลุมทั้งเมือง มิใช่เข้าไปใช้เฉพาะบางส่วนเท่านั้น